

Omgaan met persoonlijkheden

Prof. dr. Bas van Alphen

Barneveld, 4 juni 2024

Topklinisch centrum voor ouderen met persoonlijkheidsstoornissen, Mondriaan, Heerlen-Maastricht

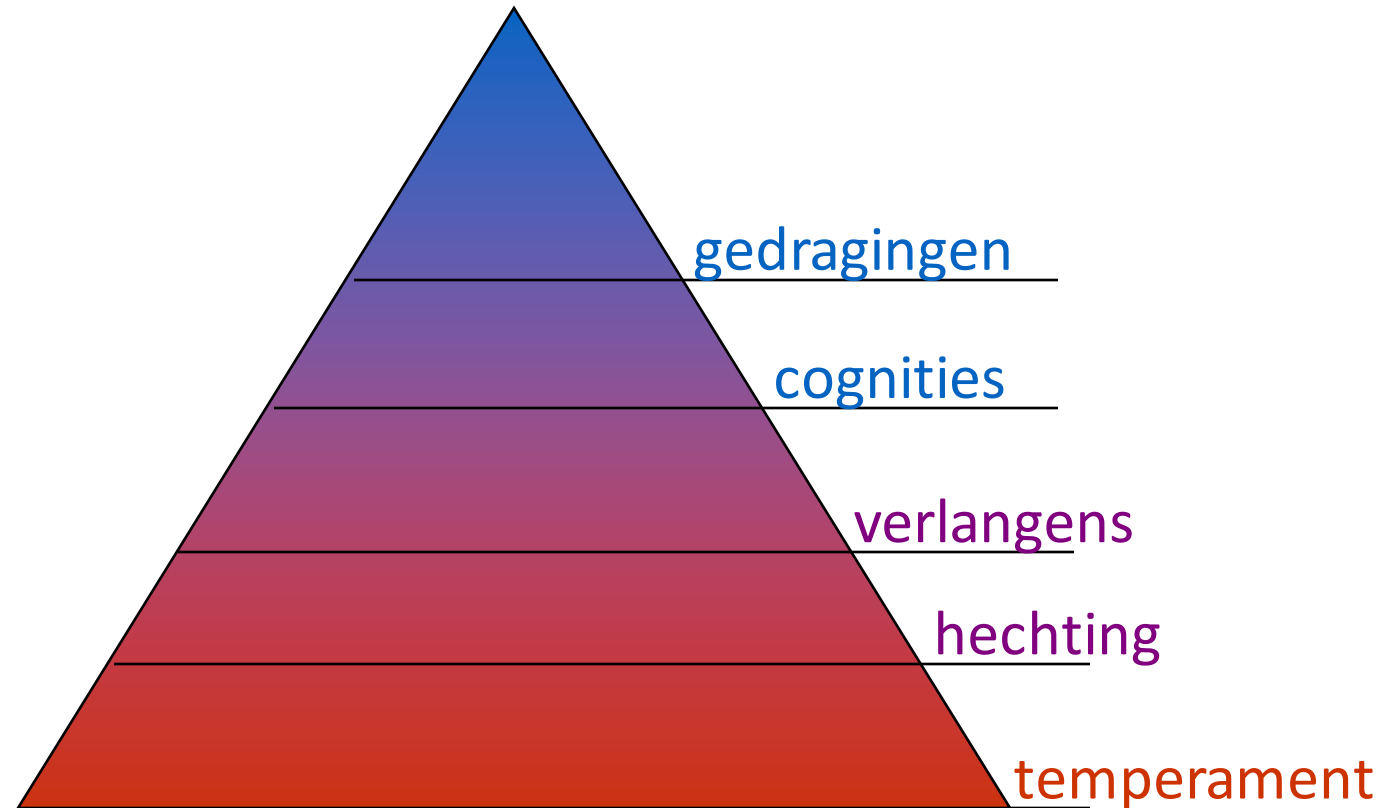

Definities

Persoonlijkheid: de optelsom van hoe iemand als persoon is, hoe hij/zij zich voelt en zich gedraagt. Dit denken, voelen en handelen is uniek en relatief stabiel in de tijd met de neiging tot aanpassing aan (sociale) situaties.

Persoonlijkheidsstoornis: het aanpassen aan situaties lukt minder goed. Het denken, voelen en handelen vormt een star, niet-flexibel patroon omdat het moeilijk is van dat patroon af te wijken. Daardoor ontstaan grote problemen in het dagelijks leven, zoals in relaties en op het werk.

Bouwstenen van de persoonlijkheid

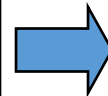

Psychologische factoren

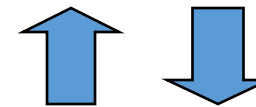
Risico:	Beschermend:
-vroegkinderlijke traumata	-goede hechtingsrelaties
-lage/hoge familiecohesie	-goede schoolprestaties
-socialisatieproblemen	

Biologische factoren

Risico:
-gedragsinhibitie
-gedragsdisinhibitie
-emotionaliteit
Beschermend:
-persistentie
-consciëntieusheid

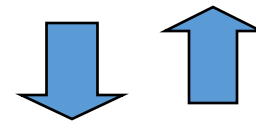

Extreem
Temperament

AMPLIFICATIE

Persoonlijkheids-
stoornis

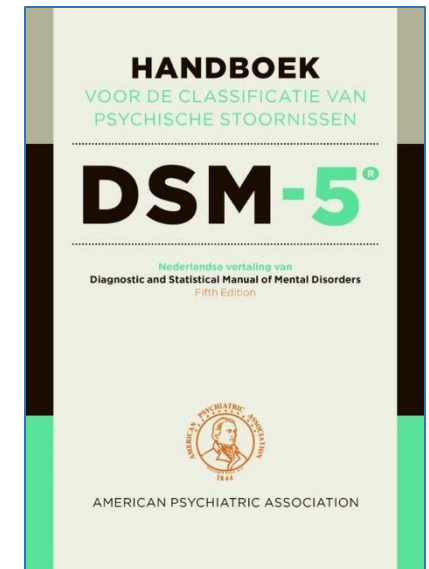

Sociale factoren

Risico:	Beschermend:
-sociale desintegratie	-sociale integratie
-moderne sociale structuren	-traditionele sociale structuren

DSM-5 persoonlijkheidsstoornis

- Duurzaam patroon
- Dit patroon wijkt af op het gebied van:
 - Cognities
 - Affectiviteit
 - Interpersoonlijk functioneren
 - Impulsbeheersing
- Inflexibel patroon over verschillende situaties
- Stabiel patroon vanaf de jongvolwassenheid, maar mag ook vóór de leeftijd van achttien jaar worden gesteld
- Een andere psychische stoornis, somatische aandoening of fysiologisch effecten van een middel dienen te worden uitgesloten

Cluster A

Op zijn hoede....Paranoïde persoonlijkheidsstoornis
Solistisch.....Schizoïde persoonlijkheidsstoornis
Eigenzinnig.....Schizotypische persoonlijkheidsstoornis

Cluster B

Avontuurlijk.....Antisociale persoonlijkheidsstoornis
Wispelturig.....Borderline persoonlijkheidsstoornis
Uitbundig.....Histrionische persoonlijkheidsstoornis
Zelfverzekerd....Narcistische persoonlijkheidsstoornis

Cluster C

Gevoelig.....Vermijdende persoonlijkheidsstoornis
Onzeker.....Afhankelijke persoonlijkheidsstoornis
Consciëntieus....Dwangmatige persoonlijkheidsstoornis

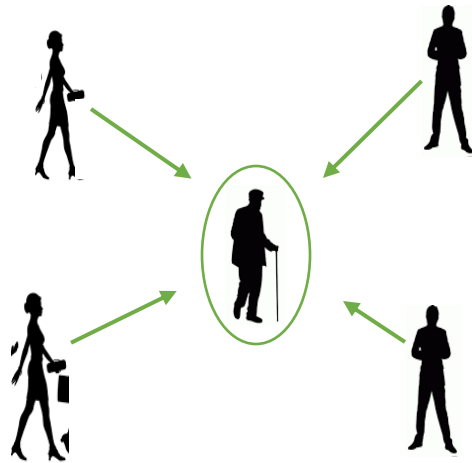
Aaron Beck (1921-2021)

	Zelfbeeld	Beeld van anderen	Uitlokkende gebeurtenis	Probleemgedrag	Kernbehoefte	
Cluster A	Op zijn hoede Paranoïde	Minderwaardig	Gebruikers	Beschuldiging, Verraad	Wantrouwen, Beschuldigen	Veiligheid
	Solist Schizoïde	Eenling	Opdringerig	Intimiteit	Afstand houden	Autonomie
	Eigenzinnig Schizotypisch	Vreemdeling	Bedreigend	Intimiteit, negatief (voor)gevoel	Afzonderen	Veiligheid, angstreductie
Cluster B	Zelfverzekerd Narcistisch	Bijzonder	Inferieur	Kwetsing	Bewondering zoeken	(Zelf)bewondering
	Avontuurlijk Antisociaal	Sterk	Te gebruiken	Frustratie	Intimideren	Overheersing
	Wispelturig Borderline	Slecht	Misbruikend	Machteloos, verlating, intimiteit	Regisseren, tijdelijk intens hechten, terugtrekken	Autonomie & controle, stabiel contact & steun
	Uitbondig Histrionisch	Aantrekkelijk	Verleidbaar	Negering, verlating	Charmeren, overdrijven, amuseren	Bewonderende aandacht
Cluster C	Onzeker Afhankelijk	Hulpeloos	Verleidbaar	Verlating, scheiding	Hechten, aanpassen	Steun
	Gevoelig Vermijdend	Incompetent	Kritisch	Negatieve beoordeling, Negatief gevoel	Sociaal contact vermijden, gevoel vermijden	Acceptatie, vermijden van afwijzing
	Consciëntieus dwangmatig	Verantwoordelijk	Onverantwoordelijk, incompetent	Oncontroleerbaar, falen	Controleren, perfectionisme	Vermijden van falen

	Zelfbeeld	Beeld van anderen	Uitlokkende gebeurtenis	Probleemgedrag	Kernbehoefte	
Cluster A	Op zijn hoede Paranoïde	Minderwaardig	Gebruikers	Beschuldiging, Verraad	Wantrouwen, Beschuldigen	Veiligheid
	Solist Schizoïde	Eenling	Opdringerig	Intimiteit	Afstand houden	Autonomie
	Eigenzinnig Schizotypisch	Vreemdeling	Bedreigend	Intimiteit, negatief (voor)gevoel	Afzonderen	Veiligheid, angstreductie
Cluster B	Zelfverzekerd Narcistisch	Bijzonder	Inferieur	Kwetsing	Bewondering zoeken	(Zelf)bewondering
	Avontuurlijk Antisociaal	Sterk	Te gebruiken	Frustratie	Intimideren	Overheersing
	Wispelturig Borderline	Slecht	Misbruikend	Machteloos, verlating, intimiteit	Regisseren, tijdelijk intens hechten, terugtrekken	Autonomie & controle, stabiel contact & steun
	Uitbondig Histrionisch	Aantrekkelijk	Verleidbaar	Negering, verlating	Charmeren, overdrijven, amuseren	Bewonderende aandacht
Cluster C	Onzeker Afhankelijk	Hulpeloos	Verleidbaar	Verlating, scheiding	Hechten, aanpassen	Steun
	Gevoelig Vermijdend	Incompetent	Kritisch	Negatieve beoordeling, Negatief gevoel	Sociaal contact vermijden, gevoel vermijden	Acceptatie, vermijden van afwijzing
	Consciëntieus dwangmatig	Verantwoordelijk	Onverantwoordelijk, incompetent	Oncontroleerbaar, falen	Controleren, perfectionisme	Vermijden van falen

Mediatieve behandeling

- ❖ Indirecte interventies via anderen (naasten, hulpverleners)
- ❖ mensen geen hulp wensen óf psychologische behandeling niet haalbaar is door (ernstige) cognitieve, lichamelijke of psychische beperkingen
- ❖ Maar de omgeving wél last heeft van het probleemgedrag

Cognitive Model for Behavioural Interventions

CoMBI-PG

Behandelprotocol voor verpleegkundigen & verzorgenden gericht op een cognitief-gedragsmatige interventie voor gedragsproblemen in de psychogeriatric

Prof. dr. S.P.J. van Alphen
Prof. dr. E. Dierckx
Dr. A.C. Videler
Prof. dr. G. Rossi

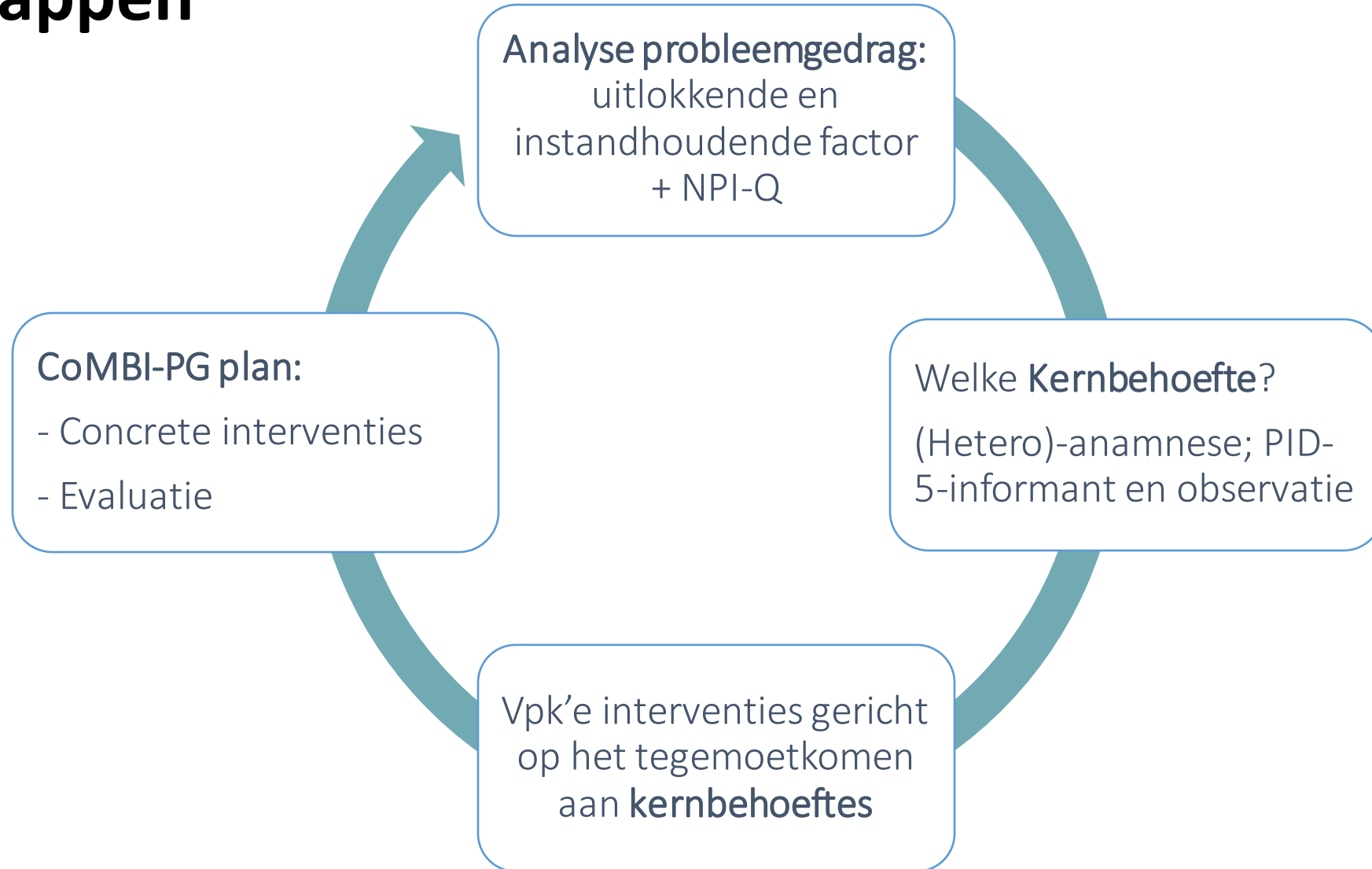

Topklinisch centrum
voor ouderen met
persoonlijkheidsstoornissen

Een samenwerking tussen het topklinisch centrum voor ouderen met persoonlijkheidsstoornissen en PersonaCura.

Vier stappen

CoMBI-PG

Behandelprotocol voor verpleegkundigen & verzorgenden gericht op een cognitief-gedragmatige interventie voor gedragsproblemen in de psychogeriatric

Prof. dr. S.P.J. van Alphen
Prof. dr. E. Dierckx
Dr. A.C. Videler
Prof. dr. G. Rossi

Uitgangspunten:

- Inhoudelijk contact
- Houding
- Omgeving

Topklinisch centrum
voor ouderen met
persoonlijkheidsstoornissen

Een samenwerking tussen het topklinisch centrum voor ouderen met persoonlijkheidsstoornissen en PersonaCura.

CLUSTER B

Narcistisch (kernbehoefte: (zelf)bewondering)

Inhoudelijk contact

- Prijs, complimenteer en uit bewondering bij positief gedrag.
- Onderstreep de sterke kanten van de patiënt.
- Stel zo nodig alleen algemene grenzen. Probeer hier niet in discussie over te gaan, zodat de patiënt zich niet persoonlijk aangevallen voelt.

Houding

- Toon interesse en respect voor de patiënt en voor wat hij meedeelt.
- Accepteer de eigen realiteit van de patiënt, zonder uitingen van trots de kop in te drukken.
- Laat merken dat de patiënt bijzonder mag zijn.

Omgeving

- Schep een stimulerend klimaat en geef de gelegenheid tot activiteiten die bevorderlijk zijn voor het gevoel van eigenwaarde.
- Voorkom dat de patiënt in frustrerende situaties terechtkomt.

Meer uitzicht
door nieuwe
inzichten.

Topklinisch centrum
voor ouderen met
persoonlijkheidsstoornissen

Dank voor uw aandacht!

Email: b.van.alphen@mondriaan.eu